

Helsingfors/Mariehamn 10.07.2012**Nr 24/12****Hänvisning** Justitieministeriets skrivelse 8.5.2012.

Till Justitieministeriet

Ärende

Justitieministeriet har 14.3.2012 tillsatt en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp för att med tanke på ett beredningsorgan som senare tillsätts kartlägga hur Ålands självstyrelse fungerar och vilka behov det kan finnas att utveckla självstyrelselagen för Åland. Arbetsgruppen ska särskilt göra preliminära bedömningar av de frågor och förslag som tas upp i den av landskapet tillsatta parlamentariska kommittén, som har lagt fram förslag till reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen (Åländsk utredningsserie 2010:2). Ett delmoment i arbetsgruppens uppdrag är att kartlägga hur Ålands självstyrelse fungerar och vilka behov det kan finnas att utveckla den. I detta avseende möjliggör arbetsgruppen för Ålandsdelegationen att uttala sig särskilt i fråga om hur delegationen bedömer att landskapets nuvarande självstyrelse fungerar med stöd av självstyrelselagen och om de behov att utveckla självstyrelsen och ändra självstyrelselagen som delegationen möjligen ser att kan finnas.

Huvuddragen i kommitténs förslag

Ålands landskapsregering tillsatte 5.5.2010 en parlamentarisk kommitté vars uppdrag var att lämna förslag till en reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland. Kommittén avgav 29.10.2010 ett betänkande som innehåller förslag till ett nytt självstyrelsesystem för Åland. Som medel för reformen föreslår kommittén att det stiftas en ny självstyrelselag för Åland. Genom den ska självstyrelsen utvidgas på lagstiftningens, förvaltningens och den offentliga ekonomins områden. De två nuvarande uttömmande behörighetsförteckningarna för landskapet och riket föreslås bli ersatta av en behörighetsförteckning. Den skulle ange riksdagens behörighet. Kommittén tar inte ställning till vilka områden som borde reserveras för riket, men konstaterar att det är naturligt att områden som är förknippade med den nationella suveräniteten kvarstår hos riket. Resterande rättsområden skulle hänföras till landskapets behörighet. Kommittén föreslår att landskapets myndigheter får ett huvudsakligt ansvar för framtida behörighetsöverföringar. Överföringar av behörighet skulle ske genom landskapslag. Endast ett fåtal sakområden skulle vara uteslutna från en sådan överföring till landskapet. Tills sådana behörighetsöverföringar har trätt i kraft skulle rikets lagstiftning vara gällande inom området. Kommittén föreslår att övertagande av lagstiftningen om skatter genomförs på samma sätt som beträffande annan lagstiftning inom lagtingets behörighet. Beträffande lagstiftningskontrollen föreslår kommittén att landskapslagar ska kontrolleras på samma sätt som för närvarande, dock inom tre månader i stället för nuvarande fyra och att republikens president i stadsfästelseskedet av rikslagar skulle kunna begära utlåtande av Ålandsdelegationen vad gäller rikslagarnas överensstämmelse med självstyrelselagen. Vad gäller eventuella behö-

righetsförskjutningar genom ändringar av Finlands grundlag föreslår kommittén att det i självstyrelselagen intas en bestämmelse som förhindrar inskränkning av landskapets behörighet om inte lagtinget samtyckt till åtgärden i kvalificerad ordning. Slutligen föreslår kommittén att garantin om klagorätt för lagtinget för att trygga de folkrättsliga garantierna för självstyrelsen återupprättas enligt Ålandsöverenskommelsen av 1921.

Ålandsdelegationens utlåtande

Enligt 56 § i självstyrelselagen för Åland ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och dess ministerier samt till landskapsregeringen och domstolar. Till delegationens uppgifter hör således att såsom ett framförallt juridiskt sakkunnigorgan ge utlåtande i frågor som gäller tillämpningen av självstyrelselagen. Ålandsdelegationen avger dock i regel utlåtande först i slutfasen av beredningsprocessen, d.v.s. då ett utkast till ett lagförslag eller en överenskommelseförordning föreligger. Med anledning härav tar delegationen inte i detta skede ställning till de förslag kommittén framfört. Delegationen önskar dock framföra några synpunkter i fråga om den gällande självstyrelselagens bestämmelser om lagstiftningskontrollen och extra anslag.

Sedan gällande självstyrelselag trätt i kraft har rättsutvecklingen medfört att Ålandsdelegationens arbete blivit mer krävande och komplext. Speciellt EU-rätten och den nya grundlagen har ställt nya krav på delegationen. Vid lagstiftningskontrollen förutsätts Ålandsdelegationen, utgående från Högsta domstolens utlåtanden, numera även ta ställning till landskapslagarnas förenlighet med både internationell lagstiftning och speciellt EU-rätten. Ålandsdelegationen inhämtar i dessa fall utlåtande från justitieministeriet, men ministeriet har antytt att det önskar ändringar i gällande förfarande.

Bestämmelserna om så kallat extra anslag tillkom vid riksdagsbehandlingen av den nya självstyrelselagen. Ålandsdelegationen har några gånger tillämpat dessa bestämmelser och då erfarit att tillämpningen försvårats av att lagtexten inte är tillräckligt uttömmande. Eftersom även lagrummets förarbeten till denna del är bristfälliga, ger de ej heller vägledning för beslutsfattandet.

Med hänvisning till det som anförs ovan föranleder ärendet i detta skede inga ytterligare kommentarer från Ålandsdelegationens sida.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare